

V Ě S T N Í K

Informační Orgán Československé národní rady americké

2137 LOMBARD AVENUE, CICERO, ILLINOIS 60804-2037

Telephone 708-656-1117 • Fax 708-656-5611

Redaktorka - Olga Kovářová

ČERVENEC - SRPEN 1998

1918 - 1998

CZECHOSLOVAK NATIONAL COUNCIL OF AMERICA

cordially invites you

to celebrate our eighty years and to commemorate the

**80th
anniversary**

of the

CZECHOSLOVAK INDEPENDENCE DAY

SUNDAY - OCTOBER 25, 1998

ALESSANDRO'S BANQUET HALL

6050 West Cermak Road, Cicero, Illinois

1:00 PM Cocktails • 2:00 PM Dinner • 3:00 PM Program

DONATION \$26.00 PER PERSON

Reservation form:

NAME
ADDRESS
CITY ZIP CODE PHONE ()

Number of people:
(Table seats 10)

Make check payable to:

CNCA - 2137 Lombard Avenue - Suite 202, Cicero, IL 60804

Telephone (708) 656-1117 • Fax (708) 656-5611

CO NÁM DAL 28. ŘÍJEN 1918

ČSNRA je americkou organizací sdružující vlastence československého původu. Byla založena v době první světové války, kdy všestranně podporovala profesora T. G. Masaryka a jeho spolupracovníky, generála Milana R. Štefánika a dr. Edvarda Beneše, v jejich snahách zorganizovat zahraniční odboj proti Rakousku-Uhersku. Byla organizací, která jako první zahájila nábor do československých legií s tím výsledkem, že tisíce mužů krajanské Ameriky vstoupilo do těchto vojenských útvarů. Přes 40,000 jich také dobrovolně vstoupilo do armády a námořnictva Spojených států. Po celou dobu první světové války ČSNRA pomáhala hmotně i morálně západním spojencům až do konečného vítězství a založení Československa.

Během dvaceti let rozkvětu první československé republiky, ČSNRA udržovala kulturní styky s domovem a pomáhala mírnit sociální nedostatky způsobené světovou hospodářskou krizí. Po neslavné mnichovské dohodě a demobilisaci, měla přímý styk s prezidentem dr. Eduardem Benešem a zapojila se ihned do druhého odboje. V době druhé světové války stála v čele krajanských organizací, které přispívaly morálně i finančně k vítězství západních spojenců nad nacismem a fašismem.

Po skončení druhé světové války jedna ze spolupracovníků této organizace, sestra Vlasta Vrázová, byla mezi vedoucími americké mise vyslané do Československa. Přesto, že její činnost byla sociální, nikoli politická, tato obětavá pracovnice byla zatčena a vězněna několik týdnů komunistickým režimem nastoleným pučem 1948. ČSNRA se okamžitě postavila proti totalitnímu režimu ve své staré vlasti. Pomáhala ulehčovat úděl politických exulantů v uprchlických táborech v západní Evropě. Podávala jim pak pomocnou ruku i po jejich příjezdu do Spojených států amerických. Stále informovala krajanek i americkou veřejnost o dalším politickém vývoji v Československu různými publikacemi jako jsou Věstník a American Bulletin. Kromě toho také informovala americké státní úřady o mnohých přestupcích komunistického režimu vůči obyvatelům a návštěvníkům Československa a o persekuci československých disidentů.

V sedmdesátých letech pomáhala morálně i finančně členům Charty 77, i když tuto činnost s ohledem na jejich bezpečnost veřejně nepublikovala. Avšak veřejně zasahovala na patřičných místech v případech, kde byla porušována lidská práva československých či amerických občanů, a poukazovala na hrubé porušování mnoha bodů helsinské dohody.

ČSNRA se neustále snažila sdružovat krajanek Ameriku různými kulturními a společenskými podniky. V šedesátých letech se podílela na novém vydání praktické

a populární učebnice češtiny - Progressive Czech - napsané jedním z členů této organizace. Podporovala vyučování rodných jazyků a usilovala s ostatními o založení stolice češtiny na chicagské universitě.

Po prvních zprávách o založení Občanského fóra ČSNRA spolusponzorovala Czechoslovak Freedom Rally v neděli 26. listopadu na hlavním chicagském náměstí, tak zvaném Daley Civic Plaza. Zúčastnilo se velké množství nejen Čechoslováků, ale též příslušníků jiných, komunismem porobených národů. ČSNRA navázala s radostí činnost s novými představiteli osvobozeného Československa a zahájila celonárodní pomocnou akci "Americans for Czechoslovakia".

Hledíme s nadšením vstříc další práci na rozkvětu obrozené Československé republiky. Chceme obnovit kulturní výměnu mezi domácími a v Americe žijícími umělci, vědci, vzdělavateli, historiky, atd. Hodláme nadále udržovat naše národní tradice a plně podporovat vyučování historie našich obou národů, českého a slovenského jazyka, které by bylo umožněno všem generacím amerických Čechoslováků.

VZPOMÍNKA NA LIDICE

Sešli jsme se zde jako jiná léta, abychom uctili památku zavražděných mučedníků městečka Lidice u Kladna v tehdejší Československu. Abychom si znovu připomněli tento ohavný zločin spáchaný na těchto dobrých a slušných lidech nacistickými SS-many na přímý rozkaz Hitlera samého.

Musíme si také připomenout jak to všechno začalo. V září 1938, kdy část našeho území zvané Sudety, s nejlepším průmyslem a nejkrásnější krajinou území Čech, Moravy a Slezska připadla podle Mnichovského diktátu nacistickému Německu. Páni prime minister Velké Británie Mr. Chamberlein a předseda vlády Francie Messieur Daladier společně s nacistickými vládci se na tomto dohodli bez pozvání a nebo přítomnosti zástupců československé vlády. "Mír na věčné časy", prohlásil ministr Chamberlein při svém návratu do Londýna. Mezinárodní situace byla plná napětí a každý měl strach co se bude dít dál. Rakousko již bylo připojené k Německu skrze takzvaný "anschluss". Pamatuji si velmi dobře, když 15. března následujícího roku, tedy pouhých šest měsíců potom, jsme šli jako každý den do školy po hlavní silnici, když rádiová zpráva ohlásila, že jsme okupováni "Německou říší", a že jsme nyní "pod Protektorátem Reichu. Naše československé letectvo vědělo, co se děje, a že nemohou proti tomu nic dělat, odletěli do Anglie a mnoho pozemních vojsk odešlo do jiných zemí. Ve škole nám oznámili to samé a poslali nás domů s vědomím, že jsme nyní Protektorát Čechy a Morava.

Za několik dní jsme viděli naše židovské kamarády jak museli odejít ze školy a nosit 6-cípou hvězdu, aby každý věděl, že jsou židé. Velmi smutný čas nastal pro celou zemi. Lidé začali být vyslýcháni z protiněmeckého postoje a zavírání. Židovské a protiněmecké obyvatelstvo bylo odvezeno do koncentračních táborů a jejich majetek zabaven, tisíce našich lidí bylo popraveno a upáleno v těchto táborech. Docela nevinní lidé, otcové, mámy i děti byli v těchto táborech, kde většina z nich zahynula. Žádný si nebyl jist zda bude druhý den doma. Tisíce našich lidí, kteří zastávali nějaké důležité postavení byli z úřadu odstaveni anebo posláni před soud pro protistátní činnost. I moje vlastní rodina byla postižena. Otec odvezen do tábora v Bautzenu a pak do Terezína; bratr na nucené práce v Rakousku a Maďarsku, kde kopali veliké jámy proti ruským tankům, a strýc na doživotní žalář do koncentráku. Nikomu nebylo dobře.

My, jako malé děti jsme museli obstarat hospodářství a všechny povinnosti, které zastával otec a můj bratr. Situace byla příšerná. Zatím v Anglii naši letci a vojáci věděli co se doma děje a rozhodli se něco udělat. S pomocí a povolením zahraniční vlády dva chrabří rotmistři z našeho letectva se přihlásili, že budou jako dobrovolníci shozeni padáky do Čech, kde se spojí s podzemními silami a že udělají něco, co bude důležité pro národ a jeho historii. V roce 1942 byly válečné operace v celém světě v plném proudu a malá skupina letců včetně rotmistra Jana Kubiše a Josefa Gabčíka podepsali slib, že vykonají historický čin, který bude zapsán v knihách historie a bude mít ohlas v celém světě. Terčem byl SS-obergruppenfuhrer gen. Reihard Heindrich, tenkrát tzv. Protektor pro Čechy a Moravu, nejvíce brutální představitel toho času v Praze. Po důkladném plánování 27. května 1942 tito hrdinové byli připraveni na útok. Když obávaný Heindrich jel ráno do svého velitelství, připravení parašutisté čekali až přijede do zatačky a za několik vteřin palba ze zbraní zasáhla tohoto tyrana. Těžce zraněného ho stráž odvezla do nemocnice.

Teror nastal v celé zemi, stanné právo bylo okamžitě vyhlášeno a každý čekal se zatajeným dechem co bude příští den. Znovu sta a sta lidí bylo uvrženo do žalářů a kdo by snad zatajil nějakou známost o tom, co se odehrálo, byl okamžitě a na místě zastřelen. Zatím v nemocnici SS-obergruppenfuhrer Heidrich zemřel. Nový a krutější teror zavál v celé zemi.

Na rozkaz samého Hitlera vesnice Lidice na Kladensku byla určena k vyhlazení a to ihned, protože prý uschovala tzv. teroristy ze Západu. 9. června 1942 večer celá vesnice byla obklíčena německou shutzpolizai a vojskem. Bylo nařízeno starostovi, aby ihned přinesl

všechny dokumenty z obecního úřadu a také farář celou kroniku narození občanů, které byly ihned odevzdány gestapu k dalšímu řízení. Ráno 10. června všichni muži od 14 let nahoru byli zavlčeni do houfu a zastřeleni, ženy zatčeny a poslány do koncentračních táborů a děti schopné poněmčení byly poslány do SS rodin k převýchově. Ostatní děti byly roztroušeny po Německu.

Vybráno z článku J. A. Pňasila

MELANTRICH OSLAUVUJE STOLETÉ NAROZENINY

Český knižní trh je zásobován zhruba třemi až pěti tisíci nakladateli. Většina z nich teprve usiluje o pevné zakotvení jak na trhu, tak do povědomí čtenářů, kteří jsou tím nejdůležitějším indikátorem jejich existence. Melantrich tyto starosti trápit nemusí - o svém místě na vydavatelském slunci už není třeba veřejnost přesvědčovat - 8. července 1998 na něm byl zabydlen už plných sto let a má tedy nezpochybnitelně významný podíl na celkovém vývoji české knižní kultury. Proto není od věci u příležitosti stoletého výročí tohoto nejstaršího českého vydavatelského domu připomenout si něco z jeho bohaté historie.

Činnost tohoto vydavatelského domu se datuje od roku 1898, kdy byl založen jako Tiskárna národně sociálního dělnictva. Jak už název této tiskárny napovídá stála u jejího zrodu Česká strana národně sociální, založená z iniciativy přední politické osobnosti tehdejších let - Václava Klofáče, jejího prvního předsedy.

Právě jeho zásluhou se stal Melantrich v první polovině 20. století nejdůležitějším grafickým a vydavatelským domovem u nás.

Dnešní název i znak má Melantrich od roku 1910 a to podle významného českého knihtiskáře Jiřího Melantricha z Aventýna, který spolu s Danielem Adamem z Velešlavína patřil k nejdůležitějším osobnostem českého knihtisku druhé poloviny 16. století. Českou knihu proslavil nejen technickou, ale i jazykovou dokonalostí.

V průběhu let prošel Melantrich řadou změn, které souvisely s politickým klimatem v zemi. Hospodářská krize v první polovině 20. století, nacistická okupace, složitá poválečná léta, poznamenaná bojem o politickou moc ve státě a zejména pak období po komunistickém puči v roce 1948, byly pro Melantrich zatěžkávací zkouškou jeho životaschopnosti.

Za nacistické okupace došlo k násilnému ukončení řady novinových a časopiseckých titulů, které dosahovaly statisícových nákladů.

Mnohem hůře však poznamenalo Melantrich období znárodnění. Byly mu odejmuty všechny polygrafické provozy, zastaveno vydávání řady dalších titulů. Nebyla obnovena koncese cestovní kanceláře PragoVia, do

správy státních podniků přešla rovněž gramofonová firma ESTA, stříhová služba VKUS a další aktivity.

V průběhu své existence, kterou vzdor všem zásahům žádný režim nedokázal zlikvidovat, vystřídal Melantrich několik forem právní subjektivity až po dnešní a.s. Melantrich. Vždycky však byl ideově spojen s politickou stranou, která stála u jeho kolébky. Českou stranou národně sociální. A ta se stala po všech složitých historických peripetiích v zájmu zachování tradic prostřednictvím Nadace Melantrich 95 majoritním vlastníkem této akciové společnosti.

O dalším vývoji a plánech tohoto českého nakladatelského domu hovoří jeho ředitel a místopředseda představenstva pan Pavel Gruber.

V současné době nemůžeme být spokojeni s vývojem na našem knižním trhu, kde převládají cizí, hlavně američtí autoři. Právě proto budeme ve vydavatelské činnosti Melantrichu podporovat českého spisovatele a tudíž českou literaturu.

Naše nakladatelství v současnosti vydává v průměru kolem třiceti knih ročně. Na příští rok plánujeme zvýšení na čtyřicet titulů. Za optimální stav však považujeme vydávání minimálně jednoho titulu týdně, tzn. padesát dva titulů ročně. Naším konečným cílem, o něco vzdálenějším, než je horizont jednoho roku, je vydávání dvou knih týdně. Podle našeho záměru půjde o knihy, které by se měly nejen obsahem, ale i zpracováním stát ozdobou. Melantrich musí samozřejmě vyrábět knihy konkurenceschopné - tzn. celkově přijatelné, které budou splňovat parametry kvality. A co se týká obsahu, pak máme jednu ideu - chtěli bychom přispět zejména k vytvoření podmínek k tomu, abychom mohli čtenářům nabídnout domácí autory.

U příležitosti oslav výročí našeho nakladatelství vychází v tomto měsíci kniha Dr. Vojtěcha Fejla - Melantrich 1898-1998, která čtenářům přiblíží vznik našeho nakladatelského domu a jeho další vývoj do současnosti.

V letošním roce jsme pro čtenáře připravili nové, velice zajímavé ediční řady, např. "české myšlení", "historia bohemia", "sophia", "historie a fakta", "rozhovory".

Rádi bychom napomohli obnově původní české tvorby v oblasti prózy i poezie, kterou na knižním trhu postrádáme. Musím říct, že ani do nakladatelství nedostáváme v poslední době mnoho nových rukopisů. Nejsou autoři, kteří by nabízeli takové, jež by bylo možné tisknout. To není jen náš problém, ale tento trend absence původní české kvalitní tvorby se týká i jiných nakladatelství. Nevznikne-li tady generace nových spisovatelů, pak mám vážné obavy o českou literaturu, neboť se dá v budoucích letech očekávat velký trend amerikanizace našeho knižního trhu. Ale jsem optimista a věřím, že

českého tvůrčího ducha stejně jako český Melantrich nic nezlomí, přesně v souladu s naším firemním heslem - "Nepodlehni ohni ani meči." *Z Čs. Dialogu*

Helena Třeštíková chystá film o Juliu Fučíkovi

Karlovy Vary (ej) - Dokumentaristka Helena Třeštíková má v soutěži dokumentů karlovarského festivalu snímek *Sladké století*. "Vznikl na základě faktu, že končí století a lidem, kteří se v jeho začátku narodili, se nemohlo podařit prožít pokojný život," vypráví Třeštíková. "Dějiny se hnaly střední Evropou a nenechaly kámen na kameni. Chtěla jsem ještě zachytit ze zajímavých osudů, co se dá, dokud žijí pamětníci. Zaznamenávám život předválečné novinářky, která se zabývala módou, takže ji zajímaly kloboučky a fazóny šatů. Po roce 1948 pomáhala emigrovat lidem, kteří měli problémy, byla zatčena a odsouzena na 15 let. V druhé polovině filmu poznáme její přítelkyni. Obě o tom vyprávěly tak, že poslouchat je bylo pro mě obrovským zážitkem, cítila jsem jejich noblesu a velikost." Nyní režisérka připravuje dokument o mýtu Julia Fučíka. Podle jejích slov bychom měli dát pozor na to, abychom stavěli někoho na příliš vysoké pedestal a věřili v něčí neomylnost.

Katolická pouť do Washingtonu, D.C. se vydařila

U příležitosti 15. výročí vysvěcení české kaple v národní bazilice - Matky Boží Svatohostýnské a Jana Nepomuka Neumana - se sešlo velké množství návštěvníků, kteří se sjeli ze všech končin USA.

Byla to významná událost, které se zúčastnili zástupci katolické církve a jejich příznivci. Pout' se konala 27. a 28. června.

Oslava a vzpomínka

Československá národní rada americká pořádá oslavu a vzpomínku na vznik 1. Československé republiky a rovněž založení Československé národní rady americké - 28. října.

Oslava se bude konat v neděli 25. října 1998. Bližší informace obdržíte v úřadovně ČSNRA - 708-656-1117.

In Memoriam ...

Na vzpomínku bratra Václava Ženíška věnoval bratr Anton Smunt, ČSNRA \$25.00

Roční předplatné Věstníku — \$5
